

Redactioneel

bij m#o.nl 3, 2010 pag. 2 >

Van het bestuur

pag. 3 >

HELDEN

Muziekeducatie in het Concertgebouw

pag. 6 >

John Paynter

Invloedrijk muziekpedagoog overleden

pag. 7 >

Earz

Bespreking pag. 8 >

Teleblik

Educatieve films bij de BBC pag. 9 >

BOEM PAUKESLAG

Column pag. 11 >

Berichten

pag. 12 >

**Geestelijke
armoede
is ook
armoede**

**Bezuinigen op de
kunstensector pag.4 >**

redactioneel

Beste lezers,

In deze en de komende m#o.nl besteden we aandacht aan de wisselingen in het bestuur van onze vereniging, een proces dat zorgvuldig is voorbereid en nu zijn beslag krijgt. Frits Evelein treedt terug en Amir Pool legt in december de meeste bestuursfuncties neer, om nog een halfjaar aan te blijven als penningmeester. Janneke de Haan, de secretaris van het bestuur bericht erover en onthult wie de beoogd voorzitter van de VLS is.

Het zijn zorgelijke tijden voor cultuur en kunst en daarmee dus ook voor de educatie in kunst en cultuur. Provincies en gemeenten moeten stevig bezuinigen. De economische omstandigheden en de Haagse politieke omwenteling naar het populisme veroorzaken dat cultuur en kunst ineens in een gure wind komen te staan. Het zal u niet verbazen dat Clara Legêne daarover haar licht laat schijnen. Ik hoop dat de krachtige woorden van Bernard Haitink over de dreigende kaalslag op het onvolprezen MCO enige indruk maken. Een echte linkse hobbyist, José Antonio Abreu uit Venezuela, kreeg de Erasmusprijs en de Prins van Oranje sprak behartenswaardige woorden over de betekenis van het muziekonderwijs in relatie tot kunst en samenleving.

Frits Mennen ging weer op strooptocht door de multimedia op zoek naar goed bruikbaar didactisch materiaal en ontdekte Howard Goodall. We berichten over het fraaie CKV project Helden dat in het Concertgebouw inmiddels uitverkocht is en over het computerprogramma Earz dat bijdraagt aan scherpere oren. En we staan ten slotte stil bij het overlijden van John Paynter vlak voor de zomervakantie, een icoon in de muziekpedagogiek, een man met vele vrienden in Engeland en daarbuiten aan wie het muziekonderwijs veel verschuldigd is.

Jos Herfs
redactie

Van het bestuur

Janneke de Haan
Secretaris VLS

Sinds de vorige m#o.nl tot nu heeft het bestuur van de VLS niet bepaald stilgezeten. Wij vertelden u al in de vorige berichten over de ingrijpende veranderingen binnen ons bestuur. Het jaar 2010 is voor ons een belangrijk overgangsjaar. In de vorige uitgave van m#o.nl meldden wij u dat we nog geen nieuwe voorzitter in ons midden hadden. We kunnen u nu met veel genoegen meedelen dat we een fantastische kandidaat-voorzitter hebben kunnen vinden. Zijn naam is Reyer Ploeg. In onze Algemene Ledenvergadering op 7 december aanstaande zal het bestuur hem voordragen als nieuwe voorzitter van de VLS. Voor de portefeuille IRP (rechtspositionele hulp) en PR lopen er al een tijdje nieuwe jonge aspirant-bestuursleden mee. Ook zij zullen tijdens de vergadering op 7 december benoemd worden als nieuwe portefeuillehouders.

Dit betekent voor Amir Pool een hele verandering. Jarenlang was hij de alomtegenwoordige duizendpoot van de VLS en de laatste jaren waarnemend voorzitter. Veel leden hebben hem van zeer dichtbij leren kennen als er een beroep werd gedaan op de IRP helpdesk. Veel collega's hebben hun voordeel gedaan met zijn expertise op het gebied van rechtspositie en arbeidsvoorwaarden en zijn vasthoudendheid. Als penningmeester is Amir al langer actief in het bestuur van de VLS. Het penningmeesterschap zal de enige functie zijn die Amir na 7 december aanstaande nog zal vervullen, en dat tot 18 juni

2011. Dan gaat het bestuurlijk actieve VLS-leven voor Amir over in een post-actief tijdperk. Als het goed is, zal Amir na 7 december gaan merken dat hij wat meer tijd krijgt voor zichzelf, zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen. Hij kan dan ook de inventaris eens gaan opmaken van zijn wijnkelder. We gaan Amir Pool missen in het bestuur, maar we weten ook dat het goed is. In het bestuur staan nieuwe jonge mensen klaar die er zin in hebben om voor de VLS aan de slag te gaan. #

Algemene Ledenvergadering Vereniging Leraren Schoolmuziek Dinsdag 7 december 2010

Orgelzaal Conservatorium van de HKU, Mariaplaats
28 Utrecht.

Inloop met broodjes, koffie/thee vanaf 18:30 uur

Aanvang: 19:00 uur

Einde: 21:00 uur

Erasmusprijs 2010 voor José Antonio Abreu

De Erasmusprijs 2010 is op 7 oktober in het Concertgebouw te Amsterdam uitgereikt aan dr José Antonio Abreu. Het zal geen enkele docent muziek zijn ontgaan. De kranten hebben uitvoerig bericht over het uiterst succesvolle muziekeducatieproject in Venezuela 'El Sistema' waarvan Abreu nog steeds de drijvende kracht is. Volgens Micha Spel in de *NRC* staan in Venezuela duizenden kinderen uit sociale achterstandsmilieus op wachtlijsten om tot een van de muziekscholen van 'El Sistema' te worden toegelaten. Muziek is voor hen een middel om aan een kansarme toekomst te ontsnappen.

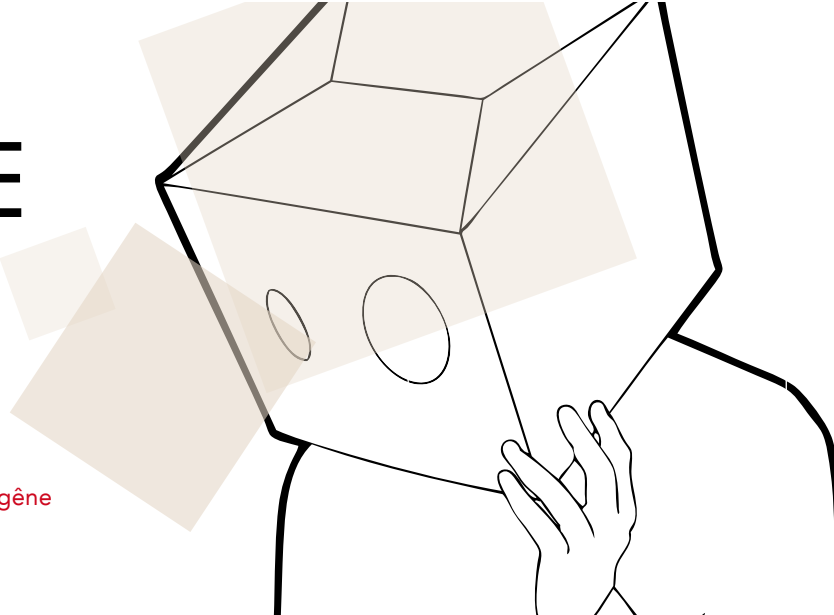
Prins Willem Alexander reikte de prijs uit en hield een toespraak waarin hij onder andere opmerkte: "Het is moeilijk voorstelbaar dat men tegenwoordig kinderen zou kunnen opvoeden zonder muziek en ritme. Muziek is als het leren van een vreemde taal: hoe vroeger je ermee begint, hoe beter. Muziek brengt emoties over, brengt structuur aan en brengt mensen samen. Tegenwoordig redeneren vele docenten dat muziekonderwijs deel moet uitmaken van de opvoeding van ieder kind, om

redenen die uitgaan boven muziek beoefenen alleen. Zij stellen dat muziekonderwijs van cruciaal belang is voor de ontwikkeling van intelligentie, voor succes op school, succes in de maatschappij, kortom voor succes in het leven. Onderzoek lijkt uit te wijzen dat kunstonderwijs, en in het bijzonder muziekonderwijs, een positief effect heeft op andere vormen van intelligentie en cognitieve vaardigheden. Maar de daaraan verwante effecten van muziekonderwijs zijn minstens zo belangrijk. Leren communiceren door muziek betekent leren naar anderen te luisteren en samen zuiver te spelen. Verbeeldingsvermogen, creativiteit, inlevingsvermogen, denken in metaforen en symbolen, leren om te gaan met dubbelzinnigheid en het ontwikkelen van een open, onderzoekende houding. Dit zijn alle kernvaardigheden die kunnen worden geleerd door muziekonderwijs." #

Meer informatie: [Praemium Erasmianum](#)
[YouTube](#)
[El Sistema USA](#)

GEESTELIJKE ARMOE IS OOK ARMOE

Clara Legêne
redactie

Wat is dat toch, dat in de discussie over de kaalslag in de wereld van kunst en cultuur eindeloos wordt herhaald 'dat de kunsten zélf verzuimd hebben zich te legitimeren'? Het is niet waar en ik kan het bewijzen. Op zolder staan minstens drie stampvolle archiefdozen. De eerste uit ongeveer 1975. Bij elke verkiezing was het raak: bezuinigingen op kunst en cultuur. En massief verzet.

Het zou interessant zijn die artikelen te onderzoeken. Economen, wetenschappers, onderzoekers, politici, kunstenaars, kunstminnaars, zij dragen al decennia goed beargumenteerd de waarde, het nut, het rendement, het belang, het doel en het plezier van kunst en cultuur voor de samenleving uit. Duizend keer herhalen dat de kunsten verzuimd hebben zich te legitimeren maakt het nog niet waar. Maar het lijkt of de kunsten het zelf ook zijn gaan geloven. De argumenten zijn door de jaren heen niet wezenlijk gewijzigd. Toekomstige onderzoekers van mijn dozen (en internetarchieven) zullen hooguit verschuivingen in taalgebruik en accentverschillen zien. Ook de argumenten van de tegenstanders zijn steeds dezelfde. De wereld van kunst en cultuur kan zichzelf legitimeren tot zij een ons weegt, maar de wereld van de politiek houdt zich ziende blind en horende doof. Kunst en cultuur mógen zich domweg niet legitimeren.

Nieuw voor oud

En toen kwam het kabinet Rutte-Verhagen (-Wilders). Voor het eerst in Nederland ondergaat de discussie (die tegenwoordig debat heet, want het gaat niet meer om bereiken van consensus, maar dat de hardste schreeuwers winnen) een zichtbare verandering. Een die zich het simpelst laat beschrijven in de termen 'oud' en 'nieuw'. 'Nieuwe politiek' neemt met veel kabaal de plaats in van 'oude politiek'. Onder oude politiek valt een snel groeiende reeks begrippen, gebruiken, gewoonten, waarden, die - als het aan de nieuwe politiek ligt - voorgoed tot het verleden behoren.

Een voorbeeld. In het regeerakkoord komt het begrip 'sociale zekerheid' slechts één keer voor. In de zin: "Een baan is immers de beste sociale zekerheid." Sociale zekerheid moet je als burger voortaan zelf organiseren. Hoe? Door het verkrijgen (en behouden) van een betaalde baan. In het gedoogakkoord komt 'sociale zekerheid' drie keer voor. In de betekenis dat sociale zekerheid je ontnomen kan worden, of door jou eerst zelf verdiend moet worden, of voor jou ontoegankelijk blijft.

Framing

Ook kunst en cultuur zijn ineens in het hok van de 'oude politiek' beland. Waar ze gezelschap hebben gekregen van begrippen als solidariteit, bestaanszekerheid, overheidsondersteuning, zorg voor elkaar, eerlijk delen, ontwikkelingssamenwerking, milieu. Oude politiek, dat zijn bijna alle oppositiepartijen, vele kunstenaars, wetenschappers, columnisten, mensenrechtenorganisaties, ontwikkelingswerkers, milieuactivisten. En de meesten beseffen nog maar half dat ze voortaan 'oude politiek' zijn. De nieuwe politiek bedient zich ook van nieuwe retoriek. Met een modern woord heet dat 'framen'. Noem kunstenaars 'subsidieverslaafden' en subsidie 'subsidie-infuus' en iedereen gaat onmiddellijk bewijzen dat hij niet 'subsidieverslaafd' is en versterkt zo alleen maar de frames van de tegenstander. Jan Kuitenbrouwer, die *de techniek van het framen* uitlegde noemt dat 'de olifant'. Verbied iemand aan een olifant te denken en hij zal onherroepelijk aan een olifant denken en vervolgens de grootste moeite hebben de kolos zijn hoofd weer uit te krijgen. Kunst en cultuur worden vandaag geconfronteerd met soms ongekend vijandige frames. Ik ga ze niet noemen, dan gaat u er alleen maar aan zitten denken. U kent ze trouwens al, ze domineren triomfantelijk tetterend elk opinieartikel en forum. En wie die frames wil ontcrachten wordt linea recta afgeserveerd. Dat gaat er soms bepaald niet zachtzinnig aan toe. Terug in je hok! Oproten! Oude politiek!

Nieuw frame

Ik zoek daarom een nieuw frame voor kunst en cultuur (en kunsteducatie, cultuureducatie, erfgoed) dat minder vatbaar is voor de nieuwe retoriek. Een frame dat simpel is en als beeld aanspreekt. Het minderheidskabinet gaat de kunst- en cultuursubsidies snoeihard aanpakken. Iedereen moet inleveren. Voor de zoveelste keer gaat het over de waarde van kunst en cultuur. En dus over geld, omdat mensen bij het begrip waarde nou eenmaal direct aan centen denken. Dat subsidie letterlijk ondersteu-

ning betekent, dus iets wat de overheid in het algemeen belang ondersteunt, is een achterhaald idee. Erger: algemeen belang begint een achterhaald idee te worden. In de partituur van deze luidruchtige discussie hebben de delen klinkende namen. 'Furioso - het volk is razend', 'Allegretto - aan een potje voetbal heb je meer', 'Lamento - de arme kunstenaar op zijn zolderkamertje', 'Finale trionfante - dood aan de elite'. Maar geen enkel deel is gewijd aan de kunst zelf, zoals Bas Heijne in de **NRC** begin dit jaar al noteerde. Dat klopt.

Zachte infrastructuur

Ik beschouw kunst en cultuur als de geestelijke, onzichtbare, zachte infrastructuur van een samenleving. Net als bij de harde infrastructuur heb je openbaar en particulier vervoer, taxi's, bakfietsen, racefietsen, omafietsen, toerfietsen, kinderwagens, segways, ambulances, rails, asfalt, fietspaden, vliegvelden, vaarwegen, parkeerterreinen en lommerrijke bospaden. Een gezonde geestelijke infrastructuur maakt het mogelijk dat deelnemers aan de samenleving onderweg hun intelligentie en creativiteit ontwikkelen, zichzelf en hun verleden bewuster beleven en leren kennen, en (vooruit, waarom ook niet) gelukkiger kunnen worden en zich ontspannen. Het rendement daarvan - voor wie per se in termen van rendement wil rekenen - is een samenleving met een hoog innovatief vermogen, een hoog beschavingspeil, een hoog kennispeil. En (vooruit, waarom ook niet) een gelukkige samenleving. Sommige mensen gebruiken de zachte infrastructuur om op hun werk te komen of zelfs om hogerop te komen, anderen trekken eropuit om zich na gedane arbeid te ontspannen, weer anderen gaan naar school en gebruiken de geestelijke infrastructuur om te leren. Over kunst, de wereld, de mens. Over zichzelf. En voor sommigen, dat zijn de grootste bofkonten, is het reizen zelf het hoogste doel. Ook wordt de zachte infrastructuur gebruikt om geestelijk voedsel van A naar B te vervoeren. Vrachtwagens vol kennis en zelfkennis, ontroering, plezier. Wagons en zeecontainers vol kritisch vermogen, improvisatievermogen. Scheepsladingen schoonheid en geschiedenis. Maar ook rijden vrachtwagens af en aan om mensen te helpen genezen en te troosten, mensen meer begrip voor elkaar bij te helpen brengen, mensen te helpen deel te nemen aan de samenleving en elkaar te ontmoeten. Kunst en cultuur als doel. Kunst en cultuur als middel. Onze onzichtbare zachte infrastructuur.

De huidige discussie, over bijvoorbeeld de flauwekul gemeenschapsgeld te spenderen aan 'een 'tromboneclubje in de hofstad' (bedoeld wordt het Residentie Orkest), wordt een lachertje als je ernaar kijkt vanuit de idee van onze fijnmazige en sterk ontwikkelde zachte infrastructuur. Het lijkt dan ineens alsof de nieuwe politiek roept dat we onze snelwegen voortaan maar links moeten laten liggen. Want die ene rijke stinkerd in zijn rode Ferrari gebruikt de snelweg toch alleen maar om naar zijn golfbaan te rijden. Nergens voor nodig om alleen voor die patser nog langer gemeenschapsgeld te steken in asfaltering en onderhoud. Laat die gozer zijn wegdek voortaan lekker zelf betalen. Jaaa!!! roept het volk geestdriftig. Omdat het zelf geen rode Ferrari heeft.

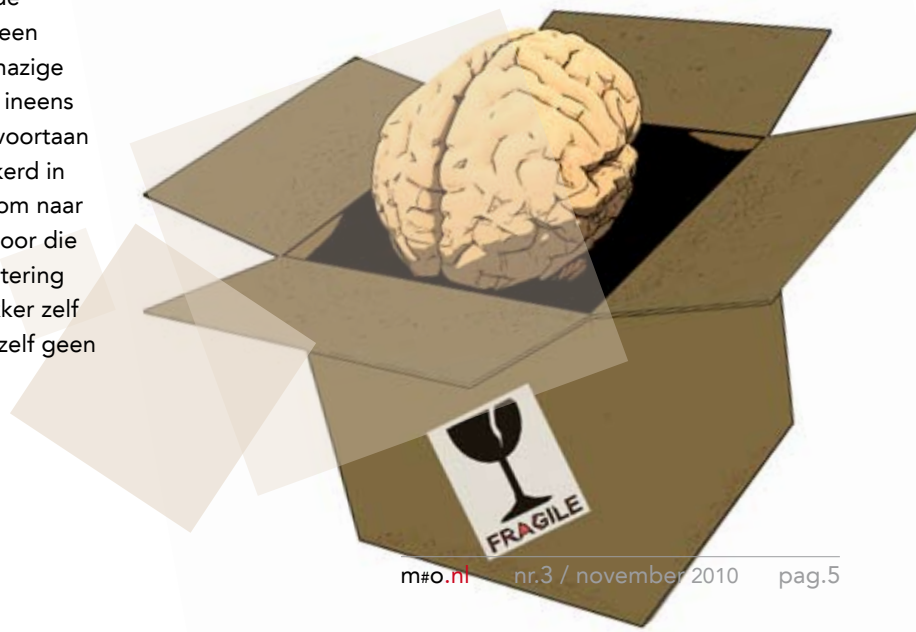
Dodelijke slachtoffers

De vergelijking tussen de harde en de zachte infrastructuur gaat natuurlijk mank. De harde infrastructuur eist efficiency, tijd- en geldbesparing. Om die doelen te behalen worden met gemeenschapsgeld gretig extra rijstroken aangelegd, kostbare natuurgebieden grof doorsneden. Er wordt gesjoemeld met geluidsnormen, zodat er meer lucratieve vliegbewegingen kunnen komen. Er wordt met 130 per uur bumper gekleefd, rechts ingehaald, gesneden, middelvingers worden opgestoken en mensen trekken elkaar woedend over de motorkap. Goederentreinen krijgen voorrang op personenvervoer: goederentreinen zijn winstgevender. En dan staan er weer honderden reizigers ongelukkig te kleumen op een guur perron en komen te laat op hun werk, school, of vakantiebestemming (neem daarom altijd een boek of muziek mee onderweg). En het belangrijkste: bij de harde en gehaaste infrastructuur vallen dagelijks doden. En vele gewonden, die de gemeenschap veel leed berokkenen. En veel geld kosten.

Bij de zachte infrastructuur liggen de doelen anders. Bij cultuur-educatie en kunstonderwijs, bij actieve en receptieve kunstbeoefening, bij de vorming tot beroepskunstenaar, bij concerten, dans- en theatervoorstellingen, museumbezoek, festivals, muziektherapie - altijd gaat het om het rendement en het belang van het proces, om het reizen zelf. Niet om het verkorten van de reistijd of wie als eerste Het Beste Reisdoel heeft bereikt. Orkesten doen geen wedstrijdje wie het snelst kan spelen. Beeldhouwers slaan geen beelden van collega's in elkaar om sneller hun eigen doel te bereiken. En bij de zachte infrastructuur vallen zelden doden. Geen kabinet zal zo mesjogge zijn onze harde infrastructuur maar af te breken en de algemene middelen er niet langer aan te spenderen. Geen samenleving zou dat pikken. Een kabinet dat besluit dat wel te doen met de zachte infrastructuur is mijns inziens dan ook niet goed snik. En een samenleving die zich wijs laat maken dat kunst en cultuur slechts een luxe speeltje is, een rode Ferrari, is niet alleen nu, maar ook straks compleet en voorgoed de weg kwijt en komt nergens meer. Tel uit je winst.

Kabinet, onderhoud en behoud je harde én zachte infrastructuur! Bezint eer ge beëindigt!

Geestelijke armoede is namelijk ook armoede.

HELDEN

CONCERTGEBOUW AMSTERDAM ONDERSTEUNT MUZIEKEDUCATIE *Jos Herfs redactie*

Net als in 2009 organiseert het Concertgebouw (Amsterdam) het CKV-project *Helden* voor leerlingen van de bovenbouw van havo en vwo. Het project bestaat uit een voorbereidingsfase op de scholen, waarvoor materiaal is ontwikkeld dat beschikbaar wordt gesteld op de vernieuwde website van het Concertgebouw.

De leerlingen kunnen, voordat ze naar de voorstelling komen, kijken naar uitnodigende YouTube-filmpjes over Het Concertgebouw, het Nederlands Philharmonisch Orkest en de makers van de productie *Helden*. Regisseur *Elsina Jansen*, schilder *Norman Perryman* en dirigent *Henrik Schaefer* vertellen hoe ze vorm hebben gegeven aan de ideeën en aan de tekst van de voorstelling. Ook praten ze over hun eigen helden. Goed geïnformeerd en nieuwsgierig beleven de deelnemers de voorstelling waarin alles tot leven komt. Een multidisciplinaire voorstelling waarin alle zintuigen worden aangesproken. Rijke en opwindende klanken, dynamische beelden, data alles in de imposante Grote Zaal. Het project wordt op school afgerond met een verdiepingsoopdracht en feedback naar het Concertgebouw.

Leerlingen en docenten uit het hele land zullen op 2 december aanstaande naar Amsterdam reizen. Het succes van 2009 heeft zich snel verspreid. Alle voorstellingen van *Helden* (2010) waren in korte tijd volgeboekt.

HET PROJECT

Een schrijver wil schrijven over wat een held is, maar hij raakt geconfronteerd met een schrijversblock. Iedereen herkent wel helden, personen voor wie niets onmogelijk lijkt, maar hoe roep je ze op papier tot leven? Een mysterieuze zangeres, voert de schrijver mee op zijn zoektocht naar inspiratie.

Het Nederlands Philharmonisch Orkest, de partner in het project, speelt delen uit de Peer Gynt Suite van Edvard Grieg, begeleidt een opera-aria van Puccini en speelt delen uit symfonieën van Mozart, Tsjajkovski en Dvorák. Er is ook een muzikale verrassing geprogrammeerd. De muziek wordt ingebed in een beweeglijk theateraal geheel van tekst, muziek en beelden die live worden geschilderd door Norman Perryman. Hij creëert zijn 'dansante' en 'muzikale' beelden met behulp van kleuren en kwastbewegingen. *Amaryllis Dieltiens* is de zingende muze.

ANJA VAN KEULEN

Sinds vorig jaar is Anja van Keulen hoofd Educatie en Participatie in het Concertgebouw. Ik sprak met haar over *Helden* en de andere educatieve projecten van Het Concertgebouw. De

reacties op de voorstelling in 2009 van *Helden* zijn zorgvuldig geëvalueerd onder andere met de deelnemende muziekdocenten. Ondanks een goede respons is besloten een ander concept en een nieuwe verhaallijn te kiezen. *Don Duyns* heeft de tekst geschreven en zonder concessies te willen doen aan de kwaliteit van de muziek is ook de muzieklijn toegankelijker gemaakt. Er is gekozen voor delen uit muziekwerken en niet langer voor complete werken. De makers van de voorstelling willen vooral een aansprekende voorstelling met meer lijn en volop beweging en beleving. Ze willen alle deelnemers een prachtige multidisciplinaire voorstelling voorzetten. De voorstelling past daarmee ook in het participatiebeleid van Het Concertgebouw.

Alle bezoekers moeten zich welkom voelen, als een kind aan huis in een tempel zonder drempel. Dit overkoepelende idee ligt ten grondslag aan alle educatieve projecten zoals Concertgebouw Open, Zing & Beleef, het aanbod voor primair en voortgezet onderwijs, de aandacht voor de stadsdelen en de binnenschoolse muziekeducatie in het kader van de *Amsterdamse Muziekeducatie*. Meer informatie op de vernieuwde website van het *Concertgebouw*.

De educatieve afdeling van het Concertgebouw onderhoudt contacten met de muziekeducatieve diensten van de grote concertzalen en orkesten in de grote steden van West-Europa (Londen, Parijs, Berlijn) om inspirerende ideeën te delen en tot vernieuwende projecten te komen. Via de projecten die effectief

gericht zijn op diverse groepen en een innovatieve multimediale aanpak bouwt het Concertgebouw aan een binding met nieuwe bezoekers van binnen en buiten Amsterdam. Tijdens Concertgebouw Open op 12 juni 2010 kwamen er maar liefst 5000 bezoekers een kijkje nemen in het gebouw en luisteren naar de optredens van 800 Amsterdamse amateurmusici. De inschrijving voor 2011 is zojuist geopend. Hoopvolle signalen in een moeilijke tijd voor cultuur en kunst. #

Afdeling educatie Concertgebouw: 020-5730533 of educatie@concertgebouw.nl.

Cultuurcoördinatoren die geïnteresseerd zijn in de voorstelling kunnen zich aanmelden via bovenstaand *mailadres*.

In memorarium John Paynter

Jos Herfs,
redactie

*John Paynter heeft de wereld van het muziekonderwijs sterk beïnvloed met zijn opvattingen over creativiteit en musiceren in de klas als sleutels voor de muzikale ontwikkeling. John overleed op 1 juli 2010 op 78-jarige leeftijd. Sinds 1969 is hij verbonden geweest aan de Universiteit van York waar hij later hoogleraar zou worden. Zijn afdeling herdenkt hem op haar *webpagina's*.*

John Paynter, zelf componist en geboren pedagoog, plaatste de vrijheid, muzikale activiteit, nieuwsgierigheid, samenwerking, fantasie en betrokkenheid in het centrum van het onderwijsproces. Hij volgde daarin opvattingen van onder andere John Dewey. John, aimabel en inspirerend, wist kinderen uit te dagen te denken en handelen als componisten. Hij liet hen ervaren dat denken als muzikaal ontwerper én handelen als speler goed samengaan. Hij was erop uit leerlingen in alle niveaus en leeftijdscategorieën de kracht van muziek als (persoonlijk) expressiemiddel te laten ervaren. *Sound and Silence* (1970), geschreven in samenwerking met Peter Aston baande voor muziekdocenten nieuwe wegen hoe zij in hun onderwijs verbindingen konden leggen naar de gecomponeerde muziek van de twintigste eeuw en bruggen konden slaan naar andere kunst disciplines en schoolvakken. *Sound and Silence* kreeg in 1992 nog een prachtig vervolg met *Sound and Structure*. Beide boeken hebben een ereplaats in mijn bibliotheek.

De tijd heeft veel van die ideeën ingehaald. School, maatschappij en muziekwereld hebben niet stilgestaan. De context van experimenteren in het 'eigentijdse' idioom van twintigste-eeuwse kunstmuziek is in scholen allang weer voorbij, ook in het Verenigd Koninkrijk. Gebleven is echter het inzicht dat je het meest indringend van muziek leert door het zelf te maken, door te verkennen en te experimenteren, door succeservaringen bij het spelen en componeren, en door een permanente kritische reflectie op de resultaten: zowel qua spelen (performing) als muzikale structuur (composing).

In het kort gezegd is dat de leerlijn die John Paynter met kracht en enthousiasme voorstond. Hij nam muzikale uitingen van elk kind serieus. Het zinnetje 'Every child matters' wordt aan hem toegeschreven. Iedereen die hem ooit heeft meegemaakt bij een

cursus of op het VLS-congres zal nog wel een beeld hebben van een altijd bescheiden Britse gentleman die zeer aandachtig kon luisteren naar wat kinderen of studenten aan muziek voortbrachten en daarop reageerde met warmte, respect en waardering. Bijna als terloops zette hij daarbij steeds een hogere muzikale standaard neer.

John Paynter gaf van 1973-1982 leiding aan Music in the Secondary School Curriculum, een grootschalig project dat het fundament heeft gelegd voor de muziekexamens in het VO en naderhand het National Curriculum voor muziek in Engeland en Wales. Samen met Keith Swanwick stond hij in 1983 aan de wieg van het vooraanstaande muziekpedagogische vaktijdschrift *British Journal of Music Education* waarvan hij hoofdredacteur zou blijven tot 1997.

Earz

Licentie van: SCHUNDK* Muziekschool

Versie 5.1.0 Copyright ©SoundSupply. Alle rechten voorbehouden.

Earz

Bespreking Jos Herfs redactie

Earz is een Nederlands computerprogramma waarmee leerlingen op eigen niveau kunnen werken aan hun gehoor en aan de muziektheorie. Earz valt meteen op door zijn grafische design en gebruiksvriendelijkheid: het is kleurrijk, helder en overzichtelijk. Er is veel aan gedaan om er snel en eenvoudig mee te kunnen werken.

Inhoudelijk gaat het om de opbouw van het muziekgehoor: leerlingen lossen op speelse wijze problemen op bij het onderscheiden en herkennen van intervallen, akkoorden, ritmes enz. De opgaven zijn gebaseerd op de muziektheorie die aan de orde komt in de muziekschool, de hafabra-wereld, en in de muziekles op school.

We vroegen aan Ger Wolthuis, van huis uit slagwerker en maker van het programma om wat nadere toelichting.

Is Earz een muziekmethode? En wat kun je ermee?

“Als Earz iets niet is, dan is het een methode. Earz heeft in de muziekscholen een sterke positie verworven: op ongeveer 40% van die scholen wordt ermee gewerkt, maar voor het VO is Earz iets nieuws. Via Earz kunnen leerlingen zelfstandig werken aan hun muziektheorie en gehoor. We hebben een ‘game’ gebouwd waarin je moeilijkheidsgraad (de stof) en tempo zelf kunt instellen. Earz is een online multimediale trainer, zodat leerlingen het op school en thuis kunnen gebruiken.

De leerlingen herkennen op het gehoor intervallen, toonladders, akkoorden en ritmes. Telkens wordt een (klinkende) vraag gepresenteerd, waarna je als speler kunt kiezen uit drie mogelijke antwoorden. Met een goed gegeven antwoord verdien je punten die in een scorelijst worden bijgehouden. De oefeningen bevinden zich op verschillende ‘levels’ en bovendien kan je als speler meer punten halen door de ‘speed’-knop in een andere stand te zetten. De theorie-module heeft hetzelfde principe als de gehoortraining, alleen worden er nu theorievragen gesteld die binnen een bepaalde tijd moeten worden beantwoord.

Met de ‘speed’-knop kun je de oefeningen gemakkelijker of moeilijker maken (bij notenlezen bijvoorbeeld gaat de noot langzamer of sneller). Met de knop ‘Xtra’ kun je instellen of je met meerdere personen (maximaal 3) op één computer ‘tegen’ elkaar speelt. Door op de knop ‘Score’ te klikken kom je in een scherm met een overzicht van je behaalde resultaat dat je kunt printen. Je kunt ook verder gaan naar ‘highscore’. Hier vind je een top 50 van beste spelers waaraan je je eigen score kunt toevoegen. Wie aan het einde van het seizoen bovenaan staat, ontvangt van de makers van Earz een Ipod! Verder is er een ranglijst te zien met spelers van alleen jouw school.”

Wat zijn de kosten en waarin onderscheidt Earz zich van de vele andere gehoortrainingsprogramma’s?

“Er bestaan allerlei gratis programmaatjes op internet voor gehoortraining. Die zijn vrijwel altijd Engelstalig en veel minder compleet, en vooral minder aantrekkelijk dan Earz. Earz is niet gratis, er moet worden betaald, al is het niet veel. De school neemt een abonnement en ontvangt hiervoor een wachtwoord waarmee alle leerlingen en docenten van de school onbeperkt kunnen inloggen. Het abonnement kost per seizoen € 175,- (incl. btw).” Meer lezen: zie www.earz.nl. #

Aanbieding voor de lezers van m#o.nl:

Voor lezers van m#o.nl heeft Earz een speciale aanbieding: neem voor 1 december een abonnement en ontvang een eenmalige korting van 25% (€ 130,- i.p.v. € 175,-). Vul hiervoor op het aanvraagformulier op de website in het vakje voor opmerkingen ‘M#O’ in.

Hoe wordt muziek gemaakt?

Op Scholengemeenschap St. Ursula te Horn bekijken al mijn leerlingen in de bovenbouw de documentaire 'Ritme, Melodie & Harmonie'. Deze Engelse documentaire wordt gepresenteerd door sir George Martin, de voormalige manager van de Beatles. Ooit was deze serie van drie uitzendingen te zien op de Nederlandse televisie (uiteraard met ondertiteling) en gelukkig nam een collega dit op. Deze video heb ik onlangs, toen de videorecorder uit het muzieklokaal verdween, over laten zetten op DVD. Het is uitstekend materiaal voor het onderwijs. Er wordt dieper ingegaan op de betekenis van de muzikale basiselementen als ritme, melodie en harmonie. Naar mijn mening een must voor elke VWO leerling die muziek als examenvak kiest!

Omdat de technische kwaliteit van de overgezette video nogal matig was, ging ik op YouTube op zoek naar deze documentaire. Helaas, zonder resultaat.

Echter, ik vond wel een aantal Engelse uitzendingen uit 2006 gemaakt door Channel4 met de titel How Music Works. Elke uitzending duurt ongeveer 10 minuten en de presentatie is in handen van **Howard Goodall**.

Naast de genoemde muzikale basiselementen ritme, melodie en harmonie wordt er ook speciaal ingegaan op de werking van de bas als basis voor elk muziekstuk. Allerlei soorten muziek worden gebruikt om de werking van muziek uit te leggen, van middeleeuwse gezangen tot moderne popmuziek. De eerste uitzending over de bas begint met een fragment gespeeld op een serpent. Het zijn uitzendingen in het Engels zonder ondertiteling.

Bij het bekijken van het eerste deel van elke serie kun je het tweede deel meteen onder het beeld aanklikken. Ik geef daarom alleen de links naar het eerste deel van elke parameter. #

Ritme: Deel 1 (10:01)

De serie over ritme bevat 5 uitzendingen, totale tijd 48 minuten.

Melodie: Deel 1 (9:57)

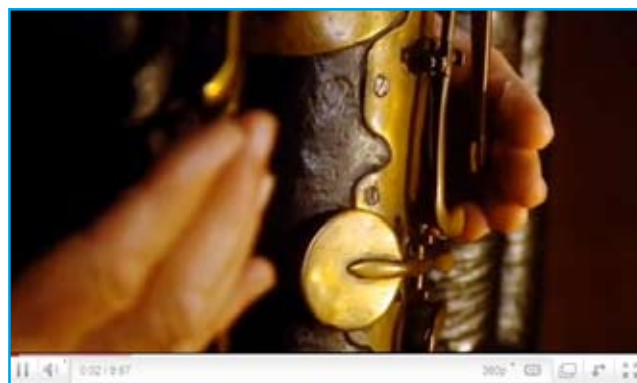
De serie over melodie bevat ook 5 uitzendingen met een totale duur van 48 minuten.

Harmonie: Deel 1 (9:41) en Deel 4 (9:40)

De serie over harmonie bevat 5 uitzendingen, echter de derde aflevering is door YouTube weggehaald. Totale tijd 39 minuten.

Bas: Deel 1 (9:57)

De serie over de bas bevat 5 uitzendingen, met een totale duur van 48 minuten.

Bezuinigingen in de kunstensector

De uitgaven aan cultuur worden verlaagd. De versobering heeft betrekking op de vierjarige en langjarige cultuursubsidies, de Cultuurfondsen en overige programmakosten. De uitgaven aan behoud en beheer cultureel erfgoed, bibliotheken en het Nationaal Archief worden zoveel mogelijk ontzien. Uitgangspunt is dat in alle regio's een hoogwaardig cultureel aanbod blijft bestaan. Er komt een Geefwet.

Bijlage II Gedoogakkoord / Regeerakkoord

Dit kabinet miskent de betekenis van kunst en cultuur. (...) Maar kunst maakt intelligent, verbindt en draagt bij aan de economie.

Hans Onno van den berg, directeur VSCD

Geestelijk welzijn en beschavingsniveau van een bevolking hangen mede af van de mate waarin kunst en cultuur hoog gehouden worden (...).

Abbie de Quant, fluitiste en docent Conservatorium Amsterdam

Afschaffen MCO plaatst bom onder Nederlands muziekleven. Het lijkt er sterk op dat dit een politieke uitruil is geweest.

Anton Kok, directeur MCO

CDA en VVD bezuinigen zwaar op kunst om PVV ter wille te zijn.

Hoofredactioneel commentaar De Volkskrant

Paris vaut bien une messe.

Hendrik IV, 1593

Dit is een frontale aanval op de podiumkunsten.

Cees Langeveld, hoogleraar Economie van Podiumkunst

Een land dat zijn beste orkesten opheft, miskent zijn culturele traditie en zijn culturele identiteit.

Richard Rijnvos, componist

Wegbezuinigen MCO is een flagrante schanddaad.

Bernard Haitink, dirigent

Afschaffing van de cultuurkaart (...) laat goed zien hoe deze coalitie begaan is met het onderwijs en de jeugd van Nederland.

Ingezonden brief De Volkskrant

Unsichtbar macht sich die Dummheit indem sie sehr grosse Ausmassen annimmt.

Bertold Brecht, schrijver, in Turandot

De gedachte dat kunst een linkse hobby zou zijn is totaal belachelijk. Sinds wanneer ben ik links?

Frits Bolkestein, oud-VVD-leider

Eerst was er de stofkam. Toen kwam de efficiencykorting. Nog weer later de kaasschaaf. En nu is er de botte bijl. Het kabinet zet frontaal de aanval in op kunst en cultuur. Er wordt ruim 20% gekort op cultuur. En als toegift gaat de BTW op kaartjes voor beeldende kunst, concerten en voorstellingen 13% omhoog. En dat terwijl de hele kunstenbegroting van het Rijk niet groter is dan de aanleg van een paar kilometer snelweg. Dat is geen bezuinigen, dat is moedwillig slopen van iets waar het gros van de Nederlanders van geniet.

In het hele land bruist het van de actiebereidheid en protestacties staan overal op stapel, allemaal terug te vinden op internetsites. Op www.platformludlum.nl is een aardig overzicht te vinden. De petitie op www.stopculturelekaalslag.nl is inmiddels door meer dan 76.000 mensen ondertekend.

Op 20 november is een landelijke actiedag met talrijke manifestaties op even zovele plaatsen in Nederland. Alle informatie daarover is te vinden op de website www.nederlandschreeuw-tomcultuur.nl.

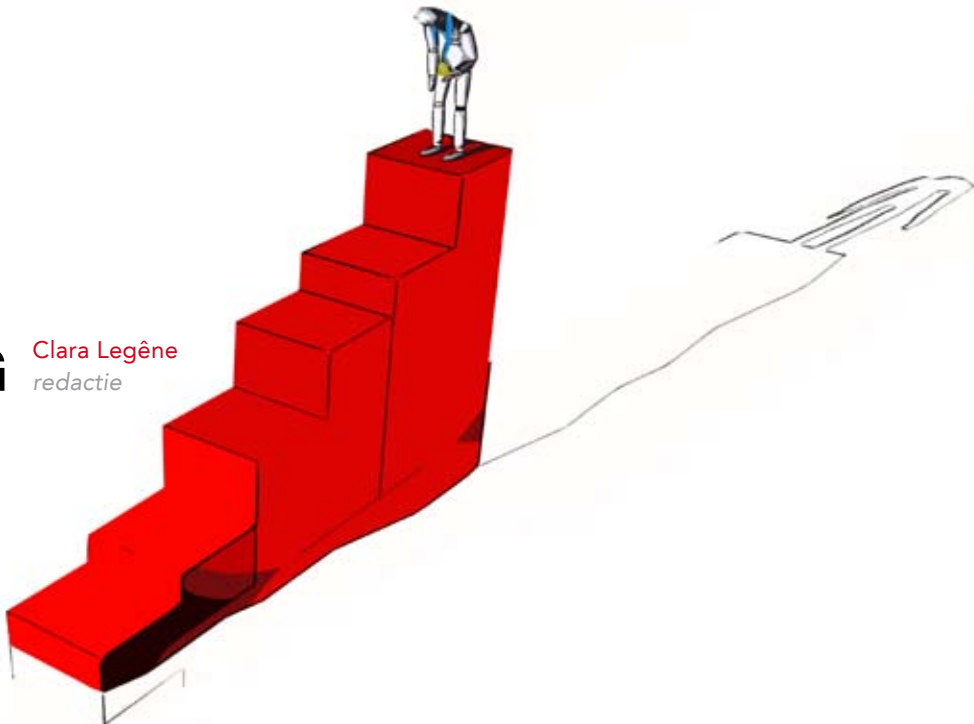
Het Muziekcentrum van de Omroepen gaat volledig ten onder als de sloopacties doorgaan, en daarmee verdwijnen ook drie orkesten (waaronder het volstrekt unieke Metropool Orkest), het Groot Omroepkoor en de Muziekbibliotheek.

Op de [website van het MCO](http://www.stopculturelekaalslag.nl) is een aparte actiepagina te vinden waar op dit moment al meer dan 43000 mensen te kennen hebben gegeven de kabinetsplannen te verwerpen. Hier zijn ook talrijke verontwaardigde reacties van prominenten uit het internationale muziekleven te lezen en te horen.

BOEM

PAUKESLAG Clara Legêne redactie

Prestatiebeloning

Moest gisteravond, op een dag dat ik eigenlijk niet lesgeef, naar school. Eerst met de fiets door de regen, dan met de trein, daarna met de bus, dan een stuk lopen. Ouders van onze verse

eersteklassers kregen eerst plenair een aantal nuttige tips over de omgang met hun kinderen en konden daarna vier lessen naar keuze bijwonen. Alleen duurden die lessen gisteravond niet de gebruikelijke drie kwartier, maar slechts vijftien minuten. Vijftien minuten waarin de docent in kwestie aan de ouders gaat proberen te laten zien wat de essentie van zijn vak is. Wat hij in een jaar gaat doen en waarom. Moeilijk, moeilijk. Maar ja, je doet je best. Het hoort er nou eenmaal bij. Als werknemer is het ook in je eigen belang je school te promoten. De slag om de leerlingen is heviger dan ooit. Ik reisde dus ruim op tijd naar school. Legde in mijn lokaal spullen klaar om te laten zien, zocht de website die bij mijn lessen hoort op, trok het scherm van de beamer naar beneden en was er helemaal klaar voor.

Er kwam één (1) belangstellende moeder. Ik wist dat al. Ze stond als enige op mijn lijstje. Eén moeder. Die ik in vijftien minuten een glimp heb kunnen laten zien van wat ik zoal met haar kind uitspook in het eerste jaar. Het was best gezellig, het was een leuke moeder. Van een leuk kind. Daarna had ik dus geen belangstellenden voor mijn lesdemonstratie meer op mijn lijstje staan. Dat komt omdat ik voor alle ouders op het digitale muzieklokaal dat bij mijn lessen hoort, een uitgebreid document heb opgenomen. Waarin precies wordt uitgelegd wat ik in het eerste jaar doe. Hoe ik dat doe. En waarom. De meeste ouders hebben dat allang gelezen en kozen gisteravond dus voor andere voorbeeldlessen. De moeder van gisteravond had mijn website nog niet gezien.

Ik pakte dus na het vertrek van mijn eenkoppige publiek al mijn spullen weer in, sloot mijn lokaal af, wachtte bijna twintig minuten op een bus omdat er 's avonds bijna geen bussen gaan, en daarna meer dan twintig minuten op een trein die vertraagd

was omdat er eerst twee goederentreinen langs mochten van de treinverkeersleiding, en fietste toen in de gietende regen van het station terug naar huis.

Het kabinet wil een prestatiebeloning invoeren voor docenten die zich bijzonder inzetten voor hun school. Ik wil daar graag iets meer over kwijt, er valt veel over te zeggen. Moet nu eerst even bijkomen, het was al met al best een gure onderneming gisteravond. Bijna vijf uur onderweg geweest. Voor vijftien minuten contact. Met één ouder.

Ik moet nog even uitzoeken wanneer ik daar iets meer over kan zeggen, over die prestatiebeloning. Normaal geef ik vandaag een paar uur les en ben ik ergens halverwege de middag weer thuis. Maar we gaan op excursie met de eersteklassers en het wordt een latertje. Dus zult u even tot het volgende stukje moeten wachten. Als ik er dan nog puf voor heb.

Illustratie: Matt Groening

BETER VAN KUNST:

HERSENONDERZOEK ONDERSTEUNT
BELANG VAN KUNSTBEOEFENING

Kunstfactor, het sectorinstituut voor amateurkunst organiseerde onlangs in de Brakke Grond te Amsterdam de conferentie Beter van Kunst tijdens Kunstfactor Live!. Wetenschapsjournalist Mark Mieras en hersenonderzoeker James Catterall maakten in hun bijdragen duidelijk dat er steeds meer hersenonderzoek is dat de claim van de positieve waarde van kunstbeoefening ondersteunt. Mark Mieras liet zien hoe hersenen zich positief ontwikkelen door het beoefenen van kunst. 'Mensen die kunst beoefenen, krijgen gemiddeld vier jaar later Alzheimer dan mensen die geen kunst beoefenen', 'Musici zijn betere luisteraars' en 'Beoefenaars van kunst worden flexibeler, speelser, creatiever', aldus Mieras. Meer informatie: het verslag van de conferentie staat op de website van Kunstfactor.

www.kunstfactor.nl

NOT 2011

De NOT 2011, de vakbeurs voor het onderwijs en volgens de organisatoren het grootste onderwijs-evenement van Nederland, vindt plaats van dinsdag 25 tot en met zaterdag 29 januari 2011. De NOT is dagelijks geopend van 09:30 uur tot 17:00 uur. Locatie: Jaarbeurs Utrecht, Hal 7 t/m 12. Belangstellenden kunnen online registreren en meer informatie vinden op de website.

www.not-online.nl

CULTUURKAART

Op 1 november is de eerste Cultuurkaart 2010-2011 in Groningen uitgereikt aan Tweede Kamerlid Tjeerd van Dekken (PvdA). Hiermee gaf hij blijk van zijn steun aan het belang van de Cultuurkaart. De Regeling Cultuurkaart staat stevig onder druk. De onzekerheid over de aangekondigde bezuinigingsmaatregelen is heel groot.

In het schooljaar 2010-2011 ontvangen circa 930.000 leerlingen uit het VO hun Cultuurkaart met een tegoed van 15 euro.

www.cultuurkaart.nl

MUZIEK OOK VOOR JOU

De Stichting Muziek Ook Voor Jou heeft tot doel mensen met een beperking te informeren over mogelijkheden om muziekles te krijgen van gespecialiseerde docenten. Er is sinds kort een website online waar over dit onderwerp alle mogelijke informatie te vinden is. Hier staat met name een landelijk register van participerende muziekdocenten.

www.muziekookvoorjou.nl

Colofon

m#o.nl nummer 3 / november 2010

m#o.nl / digitale nieuwsbrief van de Vereniging Leraren Schoolmuziek (VLS) bestemd voor muziekdocenten in het basis- en voortgezet onderwijs en in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs, voor professionals in de muziek- en cultuureducatie en voor directies en beleidsmakers.

m#o.nl wordt digitaal verspreid onder leden van de VLS en andere belangstellenden en is te vinden op:
www.muzeikenonderwijs.nl.

m#o.nl is een uitgave van de Vereniging Leraren Schoolmuziek. De VLS is aangesloten bij de Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen (CMHF), een koepel van beroeps- en belangenverenigingen bij overheid, onderwijs, zorg en bedrijfsleven.

Het bureau van de VLS is gevestigd
Kluppelshuizenweg 32, 7608 RL Almelo

Contact

bureau@vls-cmhf.nl

Websites

VLS: www.vls-cmhf.nl

m#O.nl: www.muzeikenonderwijs.nl

Webredactie

Clara Legêne

Redactie m#o.nl

Jos Herfs, Clara Legêne, René Meeuws en Frits Mennen

Aan deze uitgave werkte verder mee:

Janneke de Haan

Contact

redactie@muzeikenonderwijs.nl

Vormgeving en illustraties

Marcel Grotens

Overige Illustraties

Stock.xchng, Morguefile en beeldarchief VLS

Bijdragen

Ieder wordt uitgenodigd bijdragen te leveren of berichten voor m#o.nl te zenden. De redactie zal graag nadere informatie verstrekken.

© VLS

het copyright van artikelen en illustraties ligt bij de Vereniging Leraren Schoolmuziek, tenzij anders aangegeven. Overname van artikelen of illustraties op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de Vereniging Leraren Schoolmuziek, is verboden.